Věda a perspektivy № 5(24) 2023
ISSN 2695-1584 (Print)
ISSN 2695-1592 (Online)

https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-5(24)-181-193

Сергій Куценко

кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії та методик навчання,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини, м. Умань, Україна,
https://orcid.org/0000-0002-8020-2141

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОФІЦІЙНИХ САЙТІВ МУЗЕЇВ ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ВИВЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ

Анотація. У статті проаналізовано особливості організації музейно-педагогічної діяльності у закладах загальної середньої освіти в сучасного освітнього процесу. Розкрито значення термінів «музейна педагогіка» та «змішане навчання», окреслено можливості використання вчителем історії екскурсій у музеях для навчання та виховання учнів. Визначено потенційні можливості Інтернет-ресурсів музеїв Благовіщенського району у контексті цифровізації шкільної освіти й упровадження віртуальних навчальних технологій. Особливо цінними для роботи вчителя історії є представлені віртуальні екскурсії на офіційних Інтернет-ресурсах музеїв та на інших сайтах із туристичної тематики, які дають можливість працювати з музейним середовищем як під час уроків, так і в позаурочній діяльності.

Ключові слова: музейна педагогіка, сайт, віртуальна екскурсія, мережа Інтернет, віртуальний простір, комунікація, заповідник, музеї.

Serhii Kutsenko

Candidate of historical sciences,
assistant professor of the Department of
World History and Teaching Methods,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
Uman, Ukraine,
https://orcid.org/0000-0002-8020-2141

INFORMATION POTENTIAL OF OFFICIAL WEBSITES OF THE MUSEUMS AS A SOURCE FOR STUDYING REGIONAL HISTORY

Abstract. The article analyzes the peculiarities of organization of museum-pedagogical activities in institutions of general secondary education in conditions of

mixed education. Raising a sense of patriotism and active citizenship in the younger generation is now recognized as a general national problem. In modern conditions in our country the requirements for education and training of the younger generation are growing. Thus, one of the most important pedagogical tasks is to educate children in love for Ukraine, respectful attitude towards the family, respect for national traditions and customs, the State and native language, and national values of Ukrainian people. Museum pedagogy considers the museum as a place where feelings are nurtured. The museum does not “illustrate” history, does not teach history. It forms a person's personal emotional attitude to one or the other historical facts. The main purpose of the museum's existence is to serve people; it provides visitors with a symbolic access to the space of culture.

The author reveals the meaning of the terms «museum pedagogy» and «mixed learning», outlines the possibilities of the teacher's use of museum tours for teaching and educating students, determines the potential of Internet resources of museums of Cherkasy region in the context of digitalization of school education and introduction of virtual educational technologies. Especially valuable for the work of a history teacher are the virtual tours presented on the official Internet resources of museums and on other tourist-related sites, which provide an opportunity to work with the museum environment both during lessons and in extracurricular activities.

The author emphasizes the fact that the representation of the museum on the Internet allows free access to the objects of historical and cultural heritage for a mass audience. The number of visits to relevant museum Internet resources is increasing significantly. Representation of museums on the Internet is the most effective communication channel for informing about news and events in the institution and allows to interest the younger generation («raised» on the Internet), to study the history of their native land.

Keywords: museum pedagogy, site, virtual tour, Internet network, virtual space, communication, reserve, museums.

Постановка проблеми. Реформування змісту освіти на сучасному етапі розвитку суспільства, нові соціально-економічні та політичні зміни у державі, які відбулися у зв’язку із прагненням адаптувати вітчизяне законодавство до норм країн, що входять до ЄС, вимагають інтенсивного пошуку нових підходів до організації освітньо-виховної діяльності закладів освіти, змін у змістовому наповненні навчально-виховного процесу, орієнтованого на поглиблене вивчення історії рідного краю, що є дієвим засобом у забезпеченні морально-патріотичного виховання особистості. З огляду на зазначене перед освітянською громадою постає завдання оновити діяльність кожного закладу освіти на основі використання у своїй професійній діяльності нових форм та способів організації навчальної діяльності.

У зв'язку з широкомасштабною збройною агресією проти України з боку росії, велику кількість дітей було евакуйовано і розселено по території Україні та за її межами; на початок 2023 р. вже зруйновано понад 150 шкіл, ще близько 900 пошкоджені. Часті повітряні тривоги призводять до припинення освітнього процесу. Проведення активних бойових дій та інші причини змушують організувати освітній процес у змішаній формі [9]. У загальному розумінні змішане навчання – це навчання, за якого частина пізнавальної діяльності учнів відбувається на уроці під безпосереднім керівництвом учителя, а інша – у самостійній роботі з електронними ресурсами [5]. Під час змішаного навчання дуже важливим завданням є максимально посилити віртуальну складову у будь-яких елементах організації освітнього процесу.

Упровадження в практику освітнього процесу музейної педагогіки передбачає відповідне використання загальних принципів педагогіки у специфічних умовах віртуального музейного середовища. Одним із основних завдань музейної педагогіки є інтеграція культури та освіти, розробка міждисциплінарних курсів, які б забезпечували організацію педагогічно-просвітницької діяльності музеїв у системі шкільної освіти України.

Цим зумовлена актуальність дослідження, що спрямоване на вивчення можливостей практичного використання мережі Інтернет з метою підвищення ефективності реалізації педагогічного потенціалу музею як осередку освіти і виховання, що сприяє формуванню у молодого покоління національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, забезпечення духовної єдності поколінь.

Нині у світі швидкими темпами йде процес інформатизації всіх сторін життя суспільства, упровадження нових інформаційних технологій до сфери навчання з усіх галузей і рівнів освіти. Використання комп'ютерних технологій суспільством сприяло кардинальним змінам у сфері промислового виробництва та бізнесу, соціального життя та освіти, науки й культури. Інформація перетворилася на глобальний невичерпний ресурс людства, яке вступило у нову епоху розвитку цивілізації, яку називають інформаційною.

Особлива роль у створенні інформаційного суспільства належить мережі Інтернет. Темпи розширення просторів мережі Інтернет є безпрецедентними. У 1997 р. до мережі було підключено понад 50 млн. комп'ютерів у різних країнах світу. Кількість інтернет-користувачів за останні 20 років у світі збільшилася більш ніж удвічі – з 0,5 млрд. на початок 2001 року до 4,95 млрд. на початку 2022 р. [7].

Зарубіжні і вітчизняні музейні установи ведуть пошук свого місця в багатоманітному культурному просторі. Музеї трансформуються на важливі осередки освіти і виховання, оскільки саме вони забезпечують доступ до національної історико-культурної спадщини людям різного фаху та віку.

Розуміння важливості цієї ролі музеїв ґрунтується на їх спроможності надавати суспільству інтерактивну, предметну та ідейну платформи для глибшого пізнання своєї етнічної та культурної ідентичності.

Особливе значення мають музеї в освіті дітей та молоді. Так, за підсумками дослідження 4 американських музеї мистецтв, понад 96 % випускників закладів середньої освіти у США хоч один раз відвідували музей протягом останніх двох років навчання. А у ще одному американському дослідженню щодо участі населення у культурному житті вказано, що використання музею як освітнього центру має певний вплив на подальший вибір життєвого шляху і навіть рівень доходів [12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз вітчизняних публікацій свідчить, що більшість науковців досліджують лише проблеми, пов'язані із науково-дослідницькою й експозиційною діяльністю музею. Питання осмислення місії сучасного музею у контексті розв'язання освітніх проблем, реалізації освітньо-виховного потенціалу музею, розробки навчальних музейно-педагогічних програм, форм і методів роботи музеїв з учнями частково знайшло своє відображення у працях О. Боднарець [1], О. Валенкевич [2], Н. Олефіренко [10], В. Пономарьова [10], С. Цибко [17] та ін., які здійснювали свої дослідження у сфері музейної педагогіки – комплексної наукової дисципліни, що перебуває на стику музеєзнавства, педагогіки, психології та вивчає виховні аспекти музейної комунікації.

Проблему використання мережі Інтернет для реалізації освітньо-виховної діяльності музейних закладів, зокрема особливості використання інформаційного наповнення Інтернет-ресурсів музеїв як на уроках, так і в позаурочній роботі у своїх дослідження розглядають Т. Васютіна [3], Н. Горська [4], О. Караманов [6], Т. Можаровська [4], О. Сурмач [6], А. Шукалович [6] та ін.

Невід'ємною частиною освітньої діяльності музею є здатність започатковувати різні нововведення у музейній практиці, створювати нові пропозиції, нові формати та інноваційні технології взаємодії музею і суспільства. Питання організації освітнього процесу із застосуванням елементів музейної педагогіки тісно пов'язані з можливостями комп'ютеризації і автоматизації обліку музейних експонатів, оцифровуванням найбільш цінних пам'яток культури і мистецтва та залученням сучасних освітніх інтернет-технологій. Зокрема, у цьому сенсі варто звернути увагу на потребу оцифрування та віртуалізацію передусім фондів регіональних музеїв і подальше розміщення цих матеріалів у відкритих ресурсах для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних колекцій із науковою та освітньою метою.

Мета статті – визначити потенційні можливості музейної педагогіки на уроках історії в умовах змішаного навчання, а також розкрити специфіку

використання мережі Інтернет музейними установами на прикладі Інтернет-представництв музеїв Черкаської області для здійснення освітньо-виховної діяльності музею у віртуальному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Своєрідною знаковою подією у вітчизняному освітньому просторі стало нещодавнє проведення круглого столу «Музейна педагогіка в умовах воєнного стану», який відбувався у травні 2022 р. під егідою Інституту педагогіки НАПН України. У ході круглого столу учасники заходу розглядали питання, пов'язані із впливом воєнного стану на науково-освітню роботу музеїв; роль музеїв в освітньому процесі у період воєнного стану; місце музейної педагогіки в актуалізації культурної спадщини в умовах війни; проблему збереження пам'яток культури в умовах воєнних дій: етично-педагогічні аспекти; інформаційно-комунікаційні технології у музейній педагогіці під час воєнного стану.

З появою мережі Інтернет та розвитком мережевих технологій музеї та інші заклади культури розпочали переосмислювати свої завдання та можливості. Все більше музеїв приймають рішення створити свій сайт, щоб розширити надання корисної інформації про себе і залучити нових користувачів до відвідування установи [4]. Тенденція розвитку музеїв у країнах, що входять до Європейського Союзу та США, на рівень яких наша держава намагається рівнятися, показує, що більша кількість їх Інтернет-ресурсів розпочинають жити за законами Інтернету, відкриваючи себе для вільного та активного відвідування віртуальними відвідувачами, і все більше залучають людей до процесів комплектування, зберігання, вивчення і популяризації артефактів, які становлять матеріальну і духовну цінність у віртуальних музеях.

До прикладу, співробітники Національної портретної галереї Вашингтона (URL: https://npg.si.edu/) оцифрували велику кількість унікальних музейних експонатів, зокрема скелет мамонта, посмертну маску Авраама Лінкольна, літак братів Райт. Як зазначено на сайті, майже 100 000 предметів із колекції галереї та інших приватних установ були оцифровані та доступні для пошуку на Інтернет-ресурсі. Для зручності пошуку та перегляду оцифрованого матеріалу на сайті доступний тематичний пошук зображень за ключовими словами. Для пошуку зображення необхідно у відповідне поле ввести назву експонату, уникаючи використання таких термінів, як національний, портрет, галерея, художник. Усі зображення, розміщені на ресурсі, є безкоштовними, їх можна завантажувати, трансформувати та використовувати для будь-яких цілей, не запитуючи дозволу Національної портретної галереї. Також на сайті Національної портретної галереї Вашингтона у розділі «Вчитися» у рубриці «Для дітей та підлітків» представлені посібники для вчителів, які можна переглянути та роздрукувати

або завантажити їх у форматі PDF для доповнення планів уроків з підготовки тем, присвячених культурі та історії США. Зокрема, якщо розглядати посібник з навчальної програми «президенти США», то у ньому представлено репродукції президентських портретів від Джорджа Вашингтона до Білла Клінтона. Цей посібник для вчителя познайомить учнів із президентами та роллю президентства в американській історії через портрети. Також наукові співробітники галереї розробили робочі аркуші, в яких розміщені різного типу завдання для учнів. Джерельною базою для робочих аркушів є представлені на сайті оцифровані експонати.

У більшості випадків представництва музеїв у мережі Інтернет представлені у декількох формах: у першу чергу, це сайти-візитки, які зазвичай складаються із кількох сторінок на яких представлена лише контактна інформація, режим роботи установи тощо.

По-друге, це розроблений сайт, на якому розміщено відомості про музей, інформацію про його фонди, вказані напрямки дослідження цієї установи, постійно розміщуються новини та анонси про організацію виставок, представлені віртуальні інтерактивні презентації виставок.

По-третє, це віртуальні музейні установи, які існують лише у глобальній інформаційно-комунікаційній мережі Інтернет завдяки об'єднанню інформаційних і творчих ресурсів для створення принципово нових віртуальних продуктів різних культурних організацій та приватних колекціонерів.

Освітній напрям роботи музею реалізується шляхом розробки віртуальних тематичних екскурсій експозицією музею. Посилання на такі екскурсії можуть бути розміщені на сайті навчального закладу, офіційному представництві музеїв у мережі Інтернет. Створення такої екскурсії вимагає відповідного технічного та фахового забезпечення. Зате вона дає можливість дистанційно донести до екскурсантів інформацію про музейні експозиції.

Наприклад, у 2011 р. представники газети «День» презентували у мережі Інтернет веб-проєкт «Україна Інкогніта». Ключовою метою проєкту було формування неспотвореної, справжньої історичної пам'яті українців. В одній із рубрик проєкту було розміщено посилання на віртуальні екскурсії музеями України. На Інтернет-порталі «Музейний простір» також надано доступ до віртуальних екскурсій музеями України, Казахстану, Франції тощо [14].

Якщо більш детально розглядати музейні установи Черкаської області, то у 2021 р. в межах реалізації спільного проєкту Черкаської ОДА, Міністерства цифрової трансформації України та проєктного офісу Digital Cherkasy з оцифрування природних, історичних та етнографічних пам'яток було представлено віртуальні екскурсії на понад 40 туристичних об'єктів регіону. Наразі користувачі мають можливість віртуально відвідувати

Корсунь-Шевченківський державний історико-культурний заповідник, Корсунь-Шевченківський державний історико-культурний заповідник, Палацовий комплекс «Лопухіних-Демидових», Костьол/картинна галерея, Музей Т. Г. Шевченка, Трипільське поселення та музей «Трипільська культура», Музей І. С. Нечуя-Левицького, Меморіальний будинок-музей Л. П. Симиренка [11].

2017 р. українське відділення компанії Google разом із Міністерством культури створили портал, що допомагає здійснити віртуальну екскурсію українськими музеями [16]. Одним із семи представлених музейних закладів на Інтернет-ресурсі є Історико-архітектурний комплекс «Резиденція Богдана Хмельницького», що знаходиться у місті Чигирин Черкаської області. Портал має зручну навігацію та голосовий супровід трьома мовами – українською, російською й англійською. Завдяки 360-градусним панорамам можна не лише переглянути території самих музеїв, а й познайомитися із основною експозицію музею, яка знаходиться всередині будівель установи.

Для молодших школярів цікавою дистанційною формою роботи є публікація розмальовок, створених на основі зображень музейних експонатів на Інтернет-ресурсах музеїв. Це можуть бути зображення картин представлених у музейних експозиціях, археологічних артефактів, предметів побуту, вишиванок тощо. Завдання дітей – розмалювати роздруковані зображення.

Так, на сайті Педагогічного музею України Національної академії педагогічних наук України (URL: http://pmu.in.ua/) у межах реалізації проєкту «Ідемо за Сковородою» була презентована віртуальна виставка дитячих малюнків за сюжетами байок Григорія Сковороди, його життєпису.

За даними документа «Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021 – 2027 роки», на території Черкаської області представлено 61 музеї різної форми власності (із них: музеїв – 30, відділів – 26, філій – 3, секторів – 2), 123 громадські музейні заклади (із них: музеїв – 72, музейних кімнат – 51) [13].

За допомогою пошукових систем Google та електронних баз сайту періодичного видання «Музеї України» та «Музейний портал» виявлено 7 Інтернет-ресурсів музейних установ із 61, що наявні в Черкаській області.

Виявлені Інтернет-ресурси проаналізовані за критерієм розміщення матеріалів, у яких відображено історію Черкаської області в сучасних адміністративних межах (представлення тестової інформації та наявності зображень експонатів із детальним їх описом та масштабуванням (приближенням та віддаленням зображення).

Зупинимося детальніше на аналізі матеріалів краєзнавчої тематики, розміщених на платформі in.ck.ua – бізнес і розваги Черкас, де створено сторінку Черкаського обласного краєзнавчого музею, оскільки власного офіційного сайту музею нами не виявлено.

На сторінці цього музею представлено розділ «Блоги», де опубліковано матеріали про окремі історико-культурні пам'ятки Черкаської області, зокрема про історію створення та сучасний стан розвитку музею Т. Г. Шевченка у с. Мошни, історію виявлення могили Цадика Нахмана в м. Умань, проблеми пошуку могили Богдана Хмельницького у Суботові та ін.

У розділі «Послуги» розміщено інформацію про експозиційні відділи музею: природи, археології, історії краю XIV – поч. XX ст., історії краю поч. XX – 2000-і рр., етнографії та допоміжні структурні підрозділи.

У рубриці «Відділ природи» розміщене єдине зображення експоната кістяка мамонта, знайденого під час будівництва Канівської гідроелектростанції на Дніпрі у 30 рр. XX ст.

Декілька фото артефактів з могильника бронзового віку (кін. XV – поч. X ст. до н. е.), розкопаних на території Черкаської області, зображення речей скіфського та сарматського періодів розміщеними в рубриці «Відділ археології».

Національний історико-культурний заповідник «Батьківщина Тараса Шевченка» (URL: https://www.batjkivshhyna-tarasa.com.ua/), Корсунь-Шевченківський державний історико-культурний заповідник (URL: https://korsunzapovidnyk.com.ua/), Шевченківський національний заповідник м. Канів (URL: https://shevchenko-museum.com/), Кам'янський державний історико-культурний заповідник (URL: http://kammuz.ucoz.ua/) та Національний історико-культурний заповідник «Чигирин» (URL: http://chigirinzapovidnyk.org.ua/) мають повноцінно діючі та структуровані сайти. Інформація із сайтів дає уявлення про тематику їхньої діяльності.

На сайті Національного історико-культурного заповідника «Чигирин» вказується в основному інформація, потрібна відвідувачеві, який планує відвідати заклад. Це і карта автомобільних доріг, де розроблена розмітка найкоротшого шляху до музею, і графік автобусних рейсів, за допомогою якої турист може спланувати зручну подорож до цього закладу, також перераховано пам'ятні місця, які можна відвідати у місті, детально розписано інфраструктуру міста – це заклади харчування, готелі тощо. В окремому розділі представлено бібліографія публікацій із тематики музею.

Аналогічна ситуація із сайтом заповідника «Батьківщина Тараса Шевченка». Але необхідно виокремити розділ «Лекторій», де наукові працівники заповідника представляють інформацію розділену за темами, що пов'язані із життям Тараса Шевченка, його сім'єю, оточенням, життям українців на початку XIX століття. На момент аналізу інформаційного наповнення сайта у відповідному розділі були представлені три теми: «Ти взяла мене, маленького, за руку і в школу хлопця одвела...», «Садиба Шевченків», «У тім найкращому селі...».

На головній сторінці сайту Кам'янського державного історико-культурного заповідника розміщено інформацію про графік роботи та планування виставок, деталізовано основні напрями діяльності закладу. У розділі «Про заповідник» розповідається про історію заснування заповідника, представлено документацію установи; у закладці «Відгук» відвідувачі можуть залишити свої коментарі та враження після відвідин б самого заповідника або після перегляду оцифрованих колекцій експонатів на сайті установи; у закладці «Магазин» представлено інформацію про можливість придбати роботи місцевих художників, краєзнавчу, публіцистичну та художню літературу. Слід вказати, що відсутня можливість замовити безпосередньо сувенірну продукцію через представництво музею у мережі Інтернет.

Зображення експонатів на сайті розміщено у розділі «Відвідувачам» у рубриці «Виставки». Представлені зображення експонатів розділено на сім груп: «Стародавня історія», «Визвольні змагання 1917 – 1922 рр.», «Український побут і етнографія», «Розвиток культури XX ст.», «Друга світова війна», «Сучасність». Багатосторонньо представлено інформацію про визвольні змагання 1917 – 1921 рр. На сайті музею розміщено фото документів і світлини учасників повстання, оригінальні зразки зброї того часу.

На сайті Шевченківського національного заповідника подано всю інформацію структуровано, у вигляді схем і таблиць, це набагато краще сприймається глядачем за суцільний текстовий блок. Тут є гіперпосилання на сторінки, де можна знайти інформацію про кращі музеї України, відомості про законодавчу базу музейної діяльності, є гіперпосилання на інформацію про майбутні конференції, сайти музеїв світу, а також сторінки, що надають можливість віртуально відвідати зали деяких музеїв та багато ін.

На головній сторінці сайту Корсунь-Шевченківського державного історико-культурного заповідника вказано, що головною метою його діяльності у віртуальній мережі є пропагування та висвітлення серед молодого покоління спогадів про героїчне минуле Корсунщини від давнини і до XX ст. Експонати фондів оцифровано, і для зручності віртуального перегляду їх розбито на кілька груп: «Історія Корсунь-Шевченківської битви», «Літературна творчість І. С. Нечуя-Левицького», «Фауна та флора краю». На сайті розміщується фото- та відеоінформація про тематичні виставки, які проходять на території цього закладу.

Сайт Канівського історичного музею (URL: http://kaniv-museum.at.ua/) є малофункціональним, він у «замороженому» стані. Відсутня актуальна інформація про діяльність музею. Є лише посилання на сайт журналу «Музеї України».

Сайт Уманського краєзнавчого музею (URL: http://ukmuseum.com.ua/) перебуває на етапі розробки та наповнення інформацією. Відвідувачам сайту

запропоновано коротку довідкову інформацію про діяльність музею, представлено фотогалерею найбільш цінних експонатів без можливості деталізації, інформацію про нові виставки, а також афішу розважальних подій, які проходитимуть на території міста Умань. Також наведені стислі біографічні довідки про етнографів Уманщини, які зробили вагомий внесок у дослідження історії краю. Основну увагу працівники музею приділяють соціальній мережі, де представлено інформацію про діяльність музею в межах проєкту «Скарби Уманщини», представлені окремі матеріали про експонати, що зберігаються у фондах музею. Наприклад, за 3 лютого 2022 р. розміщено допис проте, що в Уманському краєзнавчому музеї знаходиться найстаріша поштова скринька міста, яка датується 1902 р.

У 2019 р. у рамках проєкту «Археологічна пектораль» за підтримки Українського культурного фонду були оцифровані фонди Борщівського обласного комунального краєзнавчого музею та Державного історико-культурного заповідника «Трипільська культура» [14]. У ході виконання проєкту був розроблений онлайн-ресурс «Трипільська культура. Перша відкрита онлайн-платформа». На сайті представлено розділи: «База артефактів», «Музеї», «Карта поселень», «Цікаві події», «Корисна інформація», «Відпочинок». Для дослідників є цікавим розділ «База артефактів», де розміщено зображення експонатів із їх детальним описом (назва експонату, на якій території він був знайдений і в межах роботи якої археологічної експедиції). Всі зображення трипільських експонатів у розділі «База підрозділів» поділена на тематичні рубрики: кераміка, предмети з міді, знаряддя праці, зброя, поселення трипільців, пластика, ткацтво, житлобудування. Функція масштабування дозволяє розглянути зображення експонатів з надзвичайною деталізацією [2].

Висновки. Отже, у сучасних умовах освітня система України потребує реформування, постає питання щодо нових підходів до організації і змісту навчально-виховної діяльності. Завданням вітчизяних музеїв є використання історичної та культурної спадщини нашого народу у системі навчально-виховної роботи. У Черкаській області станом на 2022 р. діє близько 61 музеїв, із них мають власний сайт лише 7. Очевидно, що більшість Інтернет-представництв музеїв Черкаської області не підтримуються, інформація, що оприлюднена на їх сайтах, є в більшості випадків застарілою. На відміну від розробки та підтримки сайту, створення якого потребує значних матеріальних ресурсів, залучення фахівців у галузі інформаційно-комунікаційних технологій для створення та адміністрування Інтернет-представництв приєднання до соціальних мереж музейних установ відбувається досить легко й швидко. Тому музеї Черкаської області більш активно просувають інформацію про свою діяльність у соціальних мережах, зокрема як Instagram,

Facebook тощо. Створення профілів у соціальних мережах для налагодження діалогу із потенційними відвідувачами є цілком корисним, бо соціальні мережі насамперед є середовищем для популяризації діяльності, а функціонал сайту дозволяє не лише інформувати потенціальних відвідувачів про заходи, що плануються чи проведені на базі музею, а й містить широкий вибір інструментів для видання власних інформаційних продуктів – електронних каталогів, інтерактивних путівників по музею тощо.

У перспективі подальших досліджень з означеної тематики можна визначити розробка методичних рекомендації щодо використання інформаційного наповнення музейних сайтів у навчально-виховному процесі закладів освіти.

Література:

1. Боднарець О. В. Освітні моделі музею та специфіка освітньої діяльності на сучасному етапі. *Магістерум, Випуск: Культурологія*. 2018. № 71. С. 36–42.

2. Валенкевич О. В. Становлення та розвиток музейної педагогіки. *Проблеми освіти: науково-методичний збірник*. 2015. Вип. 85. С. 48–52.

3. Васютіна Т. Дидактичні можливості музейної педагогіки та віртуальних екскурсій у навчанні молодших школярів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Випуск 29. Том 1. 2020. С. 236–242.

4. Горська Н., Можаровська Т. Інтернет-ресурс та просування вітчизняного музейного продукту на світовий ринок послуг. *Наукові записки НаУКМА. Теорія та історія культури*. 2013. Т. 140. С. 120–126.

5. Змішане навчання: як організувати якісний освітній процес в умовах війни. *Державна служба якості освіти України*. URL: https://sqe.gov.ua/zmishane-navchannya-yak-organizuvati-yaki/ (дата звернення: 10.12.2022).

6. Караманов О., Сурмач О., Шукалович А. Музейна педагогіка в умовах онлайн-навчання. *Український педагогічний журнал*. 2021. №3. С. 58–65.

7. Кількість користувачів Інтернету у світі сягнула 4,66 млрд. *Root-Nation.com*. URL: https://root-nation.com/ua/news-ua/it-news-ua/ua-new-internet-records/ (дата звернення: 05.12.2022).

8. Музейна педагогіка в умовах воєнного стану. *Київська Мала академія наук*. URL: https://kman.org.ua/ua/novyny/Muzeina-pedahohika-v-umovakh-voennoho-stanu (дата звернення: 05.12.2022).

9. Олена Зеленська розповіла, скільки українських шкіл зруйнувала росія. Укрінформ. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3588134-olena-zelenska-rozpovila-skilki-ukrainskih-skil-zrujnuvala-rosia.html (дата звернення: 05.12.2022).

10. Пономарьова В., Олефіренко Н. Освітній потенціал сучасних музеїв. *Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі : тез доп. учасників IV Всеукр. (з міжнар. участю) наук.-практ. конф. молод. учених*. Харків, 11–12 трав. 2022 р. С. 144–145.

11. «Приклад для інших регіонів»: Digital Cherkasy про підсумки 2021. *Офіційний портал Черкаської обласної державної адміністрації*. URL: https://ck-oda.gov.ua/novyny-cherkaskoyi-oblasti/priklad-dlya-inshix-regioniv-digital-cherkasy-pro-pidsumki-2021/ (дата звернення: 05.12.2022).

12. Рябчук С. Як музеї наповнюють життя дітей. *Українська правда*. URL: https://life.pravda.com.ua/columns/2016/06/16/214036/ (дата звернення: 05.12.2022).

13. Стратегія розвитку Черкаської області». *офіційний портал «Черкаська обласна державна адміністрація»*. URL: https://ck-oda.gov.ua/strategiya-rozvitku-cherkaskoyi-oblasti/ (дата звернення: 01.12.2022).

14. «Трипільська пектораль». *Український культурний фонд*. URL: https://ucf.in.ua/archive/61cc16e888d43519bb19de53 (дата звернення: 01.12.2022).

15. Україна. Incognita. Он-лайн музеї з віртуальними екскурсіями. Газета «День». URL: http://incognita.day.kyiv.ua (дата звернення: 01.12.2022).

16. Українські музеї під відкритим небом – онлайн мандрівка. *Журнал «Рівнянин»*. URL: https://my.rv.ua/hotnews/ukrayinski-muzeyi-pid-vidkritim-nebom-onlayn-mandrivka/ (дата звернення: 01.12.2022).

17. Цибко С. Музейна педагогіка в навчально-виховному процесі. *Директор школи. (Шкільний світ)*. №3, березень 2011. С.91–93.

References:

1. Bodnarets O. V. (2018). Osvitni modeli muzeiu ta spetsyfika osvitnoi diialnosti na suchasnomu etapi. *Mahisterum, Vypusk: Kulturolohiia – Magisterium, Issue: Culture Studies*, 71, 36–42. [in Ukrainian].

2. Valenkevych O. V. (2015). Ctanovlennia ta rozvytok muzeinoi pedahohiky. *Problemy osvity: naukovo-metodychnyi zbirnyk – Problems of education: scientific and methodical collection*, 85, 48–52. [in Ukrainian].

3. Vasiutina T. (2020). Dydaktychni mozhlyvosti muzeinoi pedahohiky ta virtualnykh ekskursii u navchanni molodshykh shkoliariv. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Topical Issues of Humanities*, 29, 1, 236–242. [in Ukrainian].

4. Horska N., Mozharovska T. (2013). Internet-resurs ta prosuvannia vitchyznianoho muzeinoho produktu na svitovyi rynok posluh. *Naukovi zapysky NaUKMA. Teoriia ta istoriia kultury – Scientific notes of NaUKMA. Theory and history of culture*, 140, 120–126. [in Ukrainian].

5. Zmishane navchannia: yak orhanizuvaty yakisnyi osvitnii protses v umovakh viiny. Derzhavna sluzhba yakosti osvity Ukrainy. URL: https://sqe.gov.ua/zmishane-navchannya-yak-organizuvati-yaki/ [in Ukrainian].

6. Karamanov O., Surmach O., Shukalovych A. (2021). Muzeina pedahohika v umovakh onlain-navchannia. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Educational Journal*, 3, 58–65. [in Ukrainian].

7. Kilkist korystuvachiv Internetu u sviti siahnula 4,66 mlrd. Root-Nation.com. URL: https://root-nation.com/ua/news-ua/it-news-ua/ua-new-internet-records/ [in Ukrainian].

8. Muzeina pedahohika v umovakh voiennoho stanu. Kyivska Mala akademiia nauk. URL: https://kman.org.ua/ua/novyny/Muzeina-pedahohika-v-umovakh-voennoho-stanu [in Ukrainian].

9. Olena Zelenska rozpovila, skilky ukrainskykh shkil zruinuvala rosiia. Ukrinform. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3588134-olena-zelenska-rozpovila-skilki-ukrainskih-skil-zrujnuvala-rosia.html [in Ukrainian].

10. Ponomarova V., Olefirenko N. (2022). Osvitnii potentsial suchasnykh muzeiv. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii v tsyfrovii shkoli : proceedings of the Scientific and Practical Conference. Kharkiv, 144–145. [in Ukrainian].

11. «Pryklad dlia inshykh rehioniv»: Digital Cherkasy pro pidsumky 2021. Ofitsiinyi portal Cherkaskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. URL: https://ck-oda.gov.ua/novyny-cherkaskoyi-oblasti/priklad-dlya-inshix-regioniv-digital-cherkasy-pro-pidsumki-2021/ [in Ukrainian].

12. Riabchuk S. Yak muzei napovniuiut zhyttia ditei. Ukrainska pravda. URL: https://life.pravda.com.ua/columns/2016/06/16/214036/ [in Ukrainian].

13. Stratehiia rozvytku Cherkaskoi oblasti». ofitsiinyi portal «Cherkaska oblasna derzhavna administratsiia». URL: https://ck-oda.gov.ua/strategiya-rozvitku-cherkaskoyi-oblasti/ [in Ukrainian].

14. «Trypilska pektoral». Ukrainskyi kulturnyi fond. URL: https://ucf.in.ua/archive/61cc16e888d43519bb19de53 [in Ukrainian].

15. Ukraina. Incognita. On-lain muzei z virtualnymy ekskursiiamy. Hazeta «Den». URL: http://incognita.day.kyiv.ua [in Ukrainian].

16. Ukrainski muzei pid vidkrytym nebom – onlain mandrivka. Zhurnal «Rivnianyn». URL: https://my.rv.ua/hotnews/ukrayinski-muzeyi-pid-vidkritim-nebom-onlayn-mandrivka/ [in Ukrainian].

17. Tsybko S. (2011). Muzeina pedahohika v navchalno-vykhovnomu protsesi. *Dyrektor shkoly. (Shkilnyi svit) – School director. (School world)*, 3, 91–93. [in Ukrainian].